

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

**F. e. october 1jétől dec. végeig járó évnegyedes előfizetést postán 3 fr. 30 krral, helyben bori-
táktalanul 2 fr. 40 krral testvér lapjaira elfogad a szerkesztőség.**

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. Gyáralapító társaság; Széchenyi István gr.'s nemzeti érdekeink; Nyitra, Szathmár és Ungos megyék közgyűlései; budapesti napló.

Belgium. (Cabnatörvény körüli viták; kamrák bezáratása.) Franciaország. (Ostrom Madagascar szigetén; Luteróth röpirata.)

Anglia. (Repeal lap szerkesztője; hadsereg irányában intézkedés.)

Olaszország. (Tudósok gyűlése Nápolyban; malta rend) Ertesítő; dunavizállás; pénzkelet.

Magyar- és Erdélyország.

A Gyáralapító társaság közgyűlése t. évi november 8dikán tartatván; a részvényes urak, megjelenés tekintetéből, ezen határnapra az alapszabályok értelmében előre figyelmeztetnek. — Pesten, october 1scjén 1845. — Kuthy Lajos, m. k. egy esületi jegyző.

Széchenyi Igr. és nemzeti érdekeink. Jó hazafinak lenni nehéz, de nem lehetetlen e' szókkal lépett Széchenyi azok egyike ellen, kik Magyarországot újja teremtsi nagy munkájára egykor vele egyesültenek. A Pesti Hírlap tetőpontján ragyogott önalkotta dicsőségének, s azon férfiu, kinek kiapadhatlan munkássága szelleme nyilt harezra kezdé fölkarácsonni a' kebel mélyin szunnyadó szenvedélyeket oly sympathiával látá koronként kibocsátott nyilatkozásait mindenféle fölkaroltatni, minő ellen bármi rendszerített erőhatalomnak sem lett volna tanácsos irtó háborura kelni, egyes embernek pedig kikelni ha nem is veszélyes, de bizonyára szerfölött kétes kimenetelű vállalatként volt tekinthető.

Kétes, sőt mondhatni veszélyes kimenetelűnek látszhaték a' hazafi gróf elhatározott föllépése. Keleties természetünk heveségével igen őszszefér, hogy előbb határozzunk, mint fontolgatnánk, előbb tegyünk, mint higgadtan gondolkodnánk. Ez okból szoktunk időnként egyeseket alig képzelhető hirtelenséggel fölkarolni, s a' lelkesültség első pillanatában oly hévvel ragaszkodni választott ideáinkhoz, melynek látása egyelőre bámúlásba ejti a' türemény távolabb szemlélőjít; később pedig irántunk részvét, méltánylat és rokonszenv, vagy szánakozás sőt tán megvetésig vitt idegenkedésre bírja mind azt, ki magunk viseletét figyelemmel kíséri, s cselekvésünkben őszszhangzást, tetteinkben férfias jellemet vagy ezek ellenkezőjét kénytelen látni.

Azon idő tájban, mikor a' Kelet népe' megjelent, lázongásban voltak nálunk a' kedélyek, s a' főnérintettük ragaszkodás bizonyos résznek oly nagy mértékben volt sajátja, miszerint vágyaik s reményeik egyetlen tárgyat másként illetni, mint föl fogásuk megengedendé, hallatlan merény, megbocsáthatlan bűnnek tartassék.

Már a' keleties véralkathave nagy részben megfoghatóvá teszi tulságos reményekre, sovár vágyakrai hajlamunkat s készségünket; mennyivel inkább azzá válik egész cselekvőségünk természete, ha viszonyink történeti kifejlése és hazánk közállapotja vétetnek vizsgálóra; egyszersmind megemlékezünk a' természet ama javairól, melyekkel hazánk oly bőségesen megáldatottnak mondatik. Nézzetek csak magatok körül, mondatott akortájban s lehetlen hogy keserőség ne fogja el kebleiteket, de lehetlen egyszerűen minden izmotoknak tette nem feszülnie. E' föld — hallatszék — legnagyobb részt használatlanul hever saját erejét emészte; hegyeiben mindennemű érc kimeríthetlen bőséggel van rejtve; eláthatlan síkjain arany kalászok hullámanak; folyami mélyek, hosszuk és sebesek mint a' világ bármely résziben, s fékezetlen dagályuk mintegy kihívólag várja a' munkás kezeket, melyek hátat hasznos terheknek vessék alá; magosan nyulnak ég felé fenyvesei, s a' tölgyek századul te törzsei fejszét nem látva temetkeznek egymás alá, míg a' kőszén-erek keresetlenul szunyadoznak. — A' nép, mely ez áldott földet lakja, egyszerű romlatlan erkölccsel, erőteljes ép testtel hivatva látszik lenni a' földi jóllét teljes mértékben élvezésére.

'S mégis — tekintve bárhova s merre — nem látunk, egy két nagyobb kereskedelmi várost kivéve, gazdagságot, sőt a' társalmi jóllét közép minőségével sem dicséskethetünk; sok helyt meg nyomorinség ütök föl tanyájakat; ugy hogy az érző kebel s gondolkodó fő egyaránt elmelegülnek ezen állapot szemléltetkor, s javítást, minél szaporább javítást látnak szükségesnek.

Ha mindezt el nem mondá is a' P. H. egytől egyig; elmonda sokat, s pedig ugy, hogy midőn cselekvésre hiva föl, föl szaggatá sebeink kérgeit is, és ez által lehetlenné tevé a' maradni akarást s mintegy szükségessé a' haladást.

Ismérje csak e' nemzet azon bajokat, miknek emészto foga alatt lassanként előlődnék legszebb erőji — s kétségkívül — ha van még jobbjai közt életrevalóság, fölébredend, és tenni fog az örvény szélén állónak kétségbeesés edzette erejével. Igy gondolkodhatik, ki valamely elhanyagolt s enyészethöz közelítő nemzetet megállítani, s ha még lehetséges, jobb irányba fordítani kíván; — s azért nemzetek reform-törekvéseiknél mindenkor azt látjuk az ébredés pillanatában, hogy egyesek mutogatni kezdik a' nemzettestben észre vehető bajokat, s mindenkép arra ügyekeznek birni minél többet, hogy a' kimutatott hiányokat illyenekül ismérjék el s ez által hajlandóvá tétessék azon eszközök elfogadása vagy használására, melyek idővel a' gyógyulás egyedüli feltételei gyanánt fognak kezébe adatni.

Maga ezen reflexio, mit a' nemzet-élet történeteiből vontunk le, s állitunk szem elibe — eléggé mutatja, mily roppant föladat juta annak, ki elmaradt nemzetének vezére mer s akar lenni egy új élet kiküzdésére. Föl szaggatni, mint mondók, a' bemohosult sebek kérgeit csupán azért, hogy az égetés fájdalomérzete emlékeztesse a' nyavalygót teste romladosottságára — s nem nyujtani enyhítő halzsamat a' sajtó sebek följujt kinjai alatt vonaglóknak: kegyetlenség inkább, mint emberiség parancsolta kötelesség. Kiállni egy elmaradt nemzet színe elibe, s szünet nélkül azt kiáltozni: hogy beteg vagy itt is, ott is, meg amott is! és midőn a' szerencsétlen föleszmélt, s majd ide, majd amoda kapkod, a' szerint mint orvosa mutogatásai kényszerítik — azonban az egyenkint fölmutatott sebhelyeket irt nem nyujtani, igen olyan forma cselekvésmód.

Akar merre fordultunk is — érintett időszak folyta közben — hazánk térein, mindenféle nyugtalansággal találkozunk, s mindenütt találkozánk jeleivel ama kapkodásnak, mit a' figyelmessé tett beteg sajátainak állitánk lenni. Illy állapotnál veszélyesb alig képzelhető, mert embertermészetünkkel fogva ha a' bajok oly tömeggé növekednek körülünk, hogy azok legyőzhetése s egyenkinti elhárítása már már lehetlenné látszik előttünk — vagy csüggettség szibbasztja el idegeinket, halálhozó tespedésbe sülyedünk s lelkünk munkálkodási rugékonysága mintegy megsemmisül a' rá nehezült terhek alatt; vagy a' kétségbeesés utolsó elszántságával még egyszer kifeszülnek izmaink, egy lökés-sel levettjük magunkról a' földi lét nyügeit; de csak azért, hogy erőnkét végkép kimerítve, annál mélyebben essünk előbbi lethargiánkba.

E' perezen állt elő Széchenyi gr. Kelet népe' című munkájával, s ellenében azon roppant erőnek, melyről soraink elején emlékezőnk — egyedül, e' szig eteltlen állott meg, készebb levén végkép eltapodtatni, mint a' veszély perezeiben — hazafiu érzelmek lefojtva — hallgatni. Sir felé közelitünk hazafiak! kiálta ő; — és legtöbben, kik érteni nem akarák, megállapodás nélkül tovább haladtak; — mások egy pillanatra tán csendesebbek lőnek haladásukban, de csak azért, hogy új erővel s nagyobb sebességgel folytassák megkezdett irányukat; — kevesen lehettek, kik figyelmeztve a' nem várt szózatra, annak titokteljes értelmét kezdék kutatgatni. És ezek, száma oly kevesen, egymástól elszakítatva, kiki saját belátása s erejére hagyatva meleg

kebellet fogadák a' jósigéket, s ha tán a' köz elragadtatás oketis érintette volna, higgadtabb s gondolkodóbbakká levének.

Azok, kikhez a' hazafiu szózat tulajdonkép intézve volt, tudva, nem tudva némileg gúnyt ütök a' hazafiu fájdalom s jövőbe mélyen látó lélek kitöréseivel: Mit akarhat ő, így szólának; mi kifogása van ellenünk, ha elveinket helyben hagyja, sőt sajátinak vallja? mi oknál fogva tulajdonit most egyszerre oly végtelenül sokat a' modornak, hogy kész ezért bennünk tulajdon elveit élethalálra megtámadni? — 'S a' nagyszám utánok monda: mit modor, mit taktika! Eljen az elv, s azok, kik elég erővel bírnak annak megtestesítésére! 'S a' csalódás alapja az volt, mert sokan átlátják, mi ártalmas, mi veszélyes egyes embernek; de kevesen foghatják föl, mily eljárást követel egy beteg nemzet egészségére emelése. Mert ha például így szólna valamely jeles orvos: gyógyszereimet rendre csináltatjátok, de tudjátoké mi mondon kell azokat a' betegnek beadni, hogy nemcsak ne ártson, hanem lehető leghasznosabban működjék? — senki sem esudálkoznék ezen kérdés fölött, s megismerné minden józan ember, hogy még azért, mert a' viznek gyógyerejét közakarattulag megengedjük — nem következik, hogy vízzel gyógyítani is tudjunk. Modor, uraim! modor, mi akármelyikünk politikai életrevalóságát vagy gyakorlati tekintetbeni idétlenségét napfényre hozza; ezt szükségkép meg kell ismérnünk, hacsak azt nem akarjuk állítani, miszerint akármelyik szobatudós már azért, mert értekezéseket irt az emberit nem boldogításáról — már kész kormányférfiu.

Midőn a' nemes gróf hazafiu mély fájdalommal kimondá, hogy a' P. Hírlap elvei közöl sokat vall sajátjának, s még is kénytelen e' lap ellen nyiltan, népszerűségének veszélyeztetésévelis megtámadni, bizonyára azt érzé legfőképp, miszerint a' P. Hírlap elvei — ugy mint K. által viszonyinkra alkalmaztatnak — nemcsak üdvöt nem hozók e' nemzetre, sőt hazánk alapbiztositékinak megingatóji s jövőnk és nemzeti nagyságunk veszélyes kockázatóji.

Ha a' nagy hazafi akor, a' helyett, hogy általányosan modorharcot indítva — egyes részletekben vette volna vizsgálat alá a' P. Hírlap követeléseit, s nyomról nyomra ügyekezett volna kimutatni a' hibás, vagy nem kellőleg történt alkalmazás el nem maradható következtéseit: kétségkívül inkább czélt érhetett volna: azonban ugy látszik ezt ép azért nem tevé, mert oly igen a' gyakorlat s valódi élet embere. Hogy állításainak — akor midőn a' Keletnépe megjelent — oly nyomatékot szeressen, minő a' nagyobb rész capacitatiojára szükséges volt volna — el kell vala mondani sok olyat, miket feszegetni nem tanácsos főleg annak, ki nemzete boldogítására szánt hatásának időkorét nem kívánja egykét — bármi fénytől körül sugárzott — évre szorítani, hanem kiterjeszteni ohajtja azt erője fogytaig. Különben is oly sajátzerű fogalmakkal bírnak az őszszes birodalomhozi viszonyinkról, mihez képest ezek bonczolgatásihoz fogni — a' nélkül hogy egyik vagy másik fél valódi érdekei ne sértessenek, vagy legalább mellőztessenek — alig lehet.

Azok, kiket isten csendesebb vérforgással, férfiu türelemmel, s némi kis tanulási komolyabb hajlammal áldott meg — pedig nemzetek törekvésinél ezeké az elsőség — megérték a' nemes grófot, s csak az kár, hogy legalább egyben meg nem czáfólk, abban tudniillik, hogy a' magyar vér fölemelésért hön lángoló nagy hazafit ne engedték volna izoláltan állni; hanem szorosán vele szövetkezve ügyekeztek volna előlődni a' hazafias de érett, buzgó de nem tulságos politikai gondolkodás és cselekvés sebb korát. Azonban ugy látszik, emberi gyarlóságunk egyik kifolyása az is, hogy szeretjük a' nagyot szemlélni küzdelmiben, tiszteljük őt nemes törekvéseért: de vele egyesülten munkálkodni gyakran még akkor is vonakodunk, ha ezen együtti működés eredménye hazánk s nemzetünk dicsfénye fogna is lenni.

Nyitra megyei közgyűlés. Folyó évi sept. 15-én rendes évnegyedik közgyűlésünk már szokásos főispáni elnöklét alatt vette kezdetét. Bárók, grófok és egy herceg ültenek a zöld asztal élén. Névszerint Jeszenák János b.; Horeczky Ferdinand b.; Majtényi Antal b.; gróf elnökünkön kívül Berényi Ferencz gr.; Hunyady József gr.; Dezasse gr. és Odeskalchi hg.

15-én az ülést egy loyális kijelentéssel nyitá meg elnökünk, mondván: „van a ts. megyének egy végzése, miszerint a közérdekű ügyek mindig első napokban tárgyalandók. Ez okbul, valamint egy létező másik végzés értelmé szerint, a fontosabb ügyeket a terem ajtajára előlegesen ki is tüzettem, ugy ezen kitűzöttet most mindenekelőtt tárgyalandó-kul kijelelem.“ Ezen nyilatkozat ama két végzésünknek föltámadását eszközöl, melyek tisztújítás óta a sic volo kényereje miatt élettelen heverték a jegyzőkönyv porában. A dolgot azért emeljük ki, mivel a tanácskozások lehető legnagyobb nyilvánosságának meleg baráti levén, abban egy fontos practicus elvet látunk. Elhíszszük azonban, hogy az érintett loyális egyuttal politesse is vala — magas vendégeink kedvéért. Nekünk elég; hogy megtörtént; az indokot tovább nem elemizzük. — Majd két ujon kinevezett báró táblabíró, letévén a szokott esküt, az egyik olly hangon mondá el bevezetési dicitóját, mintha nem is igen nagy kitüntetésnek tartaná, megyénkben t. bírósággal megtiszteltetni. Ezután került szónyegre: 1) Szepes megyének körlevele, bizonyos katonai kihágás tárgyában, miszerint Kronpach m. városban, egy polgári személyt ugy összevetett, hogy 3 ad napra kiadta lelkét; Z. L. e' tárgyában a fölírást ellenezvén, orsz. gyűlésre sérelmet akarta a dologból componálni. K. J. a sérelmek halmából nem akarván hegyet növesztetni, voksolta a fölírás mellett; de egyszersmind azt kívánta abban kitéteni, hogy a' ezégeres bűnért legalább azon fokú büntetéssel kérjük az illetőt megfenyítettetni, mely őt saját foruma előtt illyes kihágásért érdemé. M. J. szinte az előadott hozzátétellel szavazott a fölírás mellett. Első alisp: Többet Szepesnél magánál mi sem kérhetünk; a' kívánt hozzátétel a' büntetés kiszabását őfelségének mintegy elibe írná, 's ez szerénytelenség volna tőlünk a' fejedelem iránt; ergo csak fölírás általjában. Elnök: „látván a' többséget első alisp. részén, azt kijelentem.“ 2) Zala levelét a' R. s. z. e. k. iránt jegyzők átolvastván, — pártoljuk, pártoljuk! kiáltá szárazon néhány ajak. Nekünk, midőn illy hideg conventionalis fölkiáltás alkot végzéseket, mindig úgy tetszik, mintha alap nélkül építenék. Egészen más az, midőn egy már megvitattott tárgy maradjon-nal döntetik el, mint midőn érett meggyőződés, sőt tán legkisebb ismért nélkül a' tárgyról, végzést alkotunk. Vajjon, ha illyenkor rendre megkérdéztetnék a' gyűlési közönségnek minden egyede: miről volt a' szó? 's miért határoztunk így vagy amugy? tudna e' 50 közül csak egy is kielégítően válaszolni? mi igen kételkedünk. Aztán erkölcsi testületnek, minő a' megye, nem illik, nem szabad törvény szerint sem, valamely (kivált) fontosabb tárgyról, annak meghányása előtt, határozni. Ugyanis az 1723: 58. t. cikkben világosan kifejezett matura deliberatio bizonyosan nem illy egyszerű, okhijányos pártoljuk-féle fölkiáltást jelent. Avagy azt mondjátok, hogy hiszen ott voltak az okok a' zalai fölíratban, 's ti azoknál fogva járultatok kegyes pártolástokkal a' tárgyhoz? Még ez sem áll; mert gyűléseinken, miként már egyszer megírtuk, a' jegyzők olvasatait a' legközelebb ülők is nemcsak meg nem érthetik mindig, de rendszerint kétféle nem is hallhatják, per consequens nem is pártolhatják. Ne is hímézzé senki a' dolgot, hanem mondjuk ki magyarul, mikép a' hiba ott rejlik, hogy megyei közönségünk még nem igen szeret zalai ügyekben komolyan vitakozni. Ezután 3) Varasd levele olvastatott, Zágráb megyében a' katonaságnak véres megütközése tárgyában, és a' fölhívás, miszerint ezen katonai kihágás miatt mi is repraesentáljunk. Egyszersmind olvastatott a' turopolyai ns. egyetem tudósítása, a' varasdi örökös főispánnak törvényellenes elmozdítása felől. R. J. előad, hogy az, miszerint Zágráb megyében a' rend még jobban föl nem bomlott, 's nagyobb összeütközésektől megőriztetett, főleg Jozipovics Antal túrmezei grófnak lenne tulajdonítható, — kérte ennelfogva elnök főispánunkat: szíveskednék ezen érdemeért Turopolya grófját megyénk táblabíráinak sorába iktatni. Ez meg is történt. Mire M. A. föllállván, kétségbe vonta az előtte szólottak azon ál-

lítását, miszerint J. A. lett volna Zágrábban a' Rek leg főbb eszközlője; sőt ugymond, ott annyira nőttek a' bajok, hogy alkalmiasat még majd az okozott rendtelenségek megszüntetése végett lesz szükség fölírnunk őfelségéhez. Egyébiránt Varasznak panaszaát illetőleg oda nyilatkozott hogy a' történetek igazi mivoltát Zágrábmegyétől — mint kívántuk — hitelesen meg nem tudhatjuk, mivel ott, ugymond, jelenleg pártokra oszolván a' nemesség, minden nyereendő felelet, csak pártnyilatkozat fogna lenni. A' varasdi főisp. elmozdítására pedig kegyesen azt jegyzé, hogy van Albertnek két törvénye (a' ki nem hiszi, mond, olvassa meg), melyek szerint őfelsége szabadon adhat vehet omnes honores: 's ez okbul, ha elmozdítá a' varasdi főispánt, azt törvényesen eselekedte! Ezen új tant, és hamis idézést még megyénkben sem bírtuk megemészteni, miért is K. J. akkép válaszolt M. A. urnak: „hogy a' pártok létezése, akármely megyében, koránsem gátolja, mikép az ottan történetekről diplomatikai hitelességű adatokat szerezhessünk; mert hiszen alkotmányos hazában a' vélemények természet szerint szétágaznak, 's elvpártok, azaz véleményszínzetek, még csak Nyitrában sem hiányoznak: már pedig megyénkről a' M. A. ur maga sem mondaná talán, hogy öndolgairól hiteles adattal nem szolgálhat. A' mi Albert törvényeit illeti, hiszen a' mi akkoránkból, az igaz, jót rosszat, alkotványost, nem alkotványost majd egyiránt lehet támogatni! de annyi bizonyos, hogy vannak sarkalatos törvényeink, melyek szerint a' megyék kormányzót, őfelsége is csupán a' megye panaszára, kihallgatás és itélet után mozdíthatja el, 's ezen törvényeket urunk királyunk is szorosán megtartani köteles.“ V. A. főbíró szinte nem lehetett egy nézetben M. A. al, 's még azt jegyzé meg, hogy nemcsak egy megyei kormányzót, de egy megyei esküttest sem mozdíthat el őfelsége csupán kény szerint, 's hogy ha ezt tehetné, azonnal megszűnnék a' bíróságok függetlensége, 's a' kormány tulajdonkép maga lenne bíró, akkor, a' midőn akarná. Végzés: „a' varasdi főisp. elmozdítása iránt a' ts. RR. nem intézkednek; a' zágrábi katonavérezés felől előbb Zágrábmegyétől hiteles tudósítást kérünk.“ 4) Most következett Hont megye levele, az elhírhedett események, 's a' helyettesnek elmozdítása tárgyában. Lássuk, mikép állott ez ügyben a' constellatio? Tudnia illik az olvasónak, hogy Nyitrában az okok embereinek száma, sok mindennek daczára, csakugyan növekszik. Ez okbul először a' gyűlés előtti este T. K. lakásán összejöttek azok, kik főleg hivatva, hogy alkuralépjenek a' meggyőződéssel, 's lón nagy vásár, mellyben eladatek a' sz. igazság; meghatározatott a' juste milieu azon értelemben, mellyben azt Rotteck Károly kigúnyolá, miszerint t. i. az a' jó és rossz közötti közép, azaz: sem jó, sem rossz. Szónok bizatott meg annak indítványzására, szónok, ki rölsóha fel nem tettük, hogy illy szerepekre is alkalmas lehet. *) Másodszor, hogy a' capitulatio annál biztosabb sikerrel járjon, H. J. gr. föl vala kérve, mikép uradalmi egyik ügyvédjét, e' megye t. biráját, V. P-t a' szólástól inhibeálja; a' mi pontosan teljesített is. Más oldalról hallani volt, hogy e' veszteség miatti fájdalomban a' szabadelvűek küldöttek által akarák a' grófnál kieszközölni, hogy nevezett uradalmi ügyvédjének, a' törvény, és kivált sajtószabadság ezen buzgó védjének engedné meg, miszerint meggyőződését a' gyűlésben szabadon nyilváníthassa. Kár, hogy e' megkérdetés elmaradt! Harmadszor, megyénknek egyik legbölesebb végzése ellenére, miszerint egyedül a' szónokok voksaí számlálathatnak (miután azok, kik e' végzés szerint érvényes vokst adhatnának, a' conservatív részen igen megfogyatkoztak) a' jelen honti ügyben 13 olly szavazatot hallánk, mellyek sorra ekkép hangzának: „én is első alisp. ur véleményéhez járulok“ avagy „nem akarván hosszúsas beszédemmel untatni a' t. Rket, én is N. N. urral fogok kezét“ avagy „én is első alisp. urat pártolom“ vagy épen csak fölkiáltának „első alisp. urral“ — sőt két egyednek csupán neveik irattak

*) De uraim, mire való is ezen conferentiáskodás? Hiszen ti azt valljátok, hogy mind száma mind értelemre erősbe vagytok. Miért nem biztok hát értelmiségűeknek suprematiájában? miért határozzátok el előre, hogy a' gyűlésben ezt és nem mást vitatandjátok, habár ez a' fölkiáltás fölkéretes? Hiszen ez önértékelés, nem legfőbb bizalmatlanság. Oh ha kisebbségben volnátok, — ekkor több mint menthető lenne az előleges tanácskozások pútszere; de akkor sem egy mereven ideáiban megállapodás, hanem tisztán a' fölélybeni megegyesülés lenne csak eszközlendő. K.

a' voksolók numerusához, mit látván egy pár incongnitus káplán, szinte e' példát követte! Negyedszer, valamennyi főbíró, számszerint hatan, 's a' jelen volt sz. bírák sorul sorra akkint voksolának, miként a' fenérdekllett capitulatio követelte, azon megjegyzéssel, hogy 3 főbíró, kik egyébkint soha nem szoktak fölszólalni, most nem állottak szinte csupán numerice voksolni. Eme constellatióban, vegyük rendre már most a' mondott beszédeket, 's nézzük mellyik részen volt az okok hatalma. R. G. a' megbízott indítványzó. „Hogy hiteles pecsét alatt nem kelt, ugymond, a' honti levél, ezt nem tarthatni fontos körülménynek; fontosabb az, hogy a' gyűlés, mellyben e' levél keletkezett, nem kellő alakban tartatott meg. Ha a' helyettes odahagyá a' termet, legalább az alisp. szólítottat volna fel az elnökségre 'sat. A' helytestet azonban elmozdítás által büntetni nem akarja, mert a' bűnös szót kihallgatás nélkül senkire kimondani nem lehet. Indítványozza ennelfogva, hogy őfelségének repraesentáljunk, azon kérelemmel, miszerint ns. Hont megyét jelen abnormis helyzetéből kiemelni, 's törvényszerű állapotba helyezni kegyeskedjék.“ Az indítvány, mint látható, igen nagy általánosságban hangzott, ez okbul minden részről az elégtelenség jeleivel fogadtatott. 'S ezen általánosságot nevezük mi feljebb a' Rotteck Károly által kigúnyolt juste milieu nek. Z. L. azzal kezdé beszédét, hogy elnök főispánunk át sem adta volna a' gyűlésnek a' honti levelet, ha nem akarta volna, ezt tehát csak az ő kegyességének köszönhetjük 'sat. Itt a' szóló józúien megmosolyogtatott, sőt a' hangoknál azon nemével talákozott, mit morgásnak nevezhetünk. Ez okért a' zajban tovább nem is sokat szónokolt. T. F. „a' honti levelet nem vehetjük hiteles megyei levélnek; kértessék meg őfelsége, hogy törvényes vizsgálatat eljuttasson Hont megye bajait orvosolja.“ Első alispán: „nem lehet Z. L. urral azon véleményben, miszerint az elnök nem tartoznék bármely, a' közgyűlésnek szóló levelet, ennek bemutatni. Egyébiránt a' rendes elnök nélkül tartott honti gyűlésre azt jegyzi meg, hogy minden megyei gyűlésben a' törvényes forma lényeges dolog, mellyet ha meg nem tartunk, municipális rendszerünk esett el. Már, ugymond, honti kérdéses gyűlésben rendessz. bíró, ügyész, eskütt és jegyző nem valának, pedig Sedria nélkül gyűléstartás lehetetlen. Méltóztassanak hát a' t. Rk ezen tulságos dologgal föl hagyni. Mi lenne abból, ha egyik gyűlés itt, másik más helyen tartatnék? Kérjük meg őfelségét, hogy vizsgálta meg a' hontiak szomorú helyzetét és tegyen orvoslást.“ L. G. 's U. S. hasonló modorban nyilatkoztak, sem több ok, sem több akarat. J. A. koholványának tekint az egész honti levelet, mellyet nemcsak fölolvassunk nem kellett volna, hanem isten tudja minő büntetést kellene a' koholók ellen decretálnunk. Ö. R. főbíró egészen első alispán értelmében. J. G. dto; G. A. főbíró: „lehet itt sokat okoskodni pro és contra; máskép áll a' dolog teóriában, máskép a' praxisban; de hogy egy fractio levele következtében repraesentáljunk, ezt már nem tesszük. Itt tüzes parázs lett minden szava főbíró urnak, 's a' lelkesedés csomója az volt, hogy a' honti levél szörnyű törvénytelenség és valóságos bűn. Hamar fölírunk mégis, csak általjában terjeszszük fel a' honti körülményeket, és kérjük onnan felülről orvoslást. Punctum.“ Látszott ezen előadásból is, hogy a' conferentia legbölesebbnek találta az általánosságban maradási, miszerint őfelségére háríttassék az egész, csináljon ő rendet, a' hogy tetszik. Z. G. sz. bíró: „Hogy törvényes közönség volt a' gyűlés közönsége, annyi bizonyos; mellyet hogy törvénytelenül oszlattat el a' helyettes, megint bizonyos. Ámde törvény szerint csak az alisp. sz. bírák és eskütteknél levén a' megyei pecsét, törvényesen csak ezek által és ezekkel tartatott érvényes gyűlés; 's mivel ezek nem voltak a' kérdéses gyűlésen jelen, azon gyűlés törvénytelen volt. 'S aztán, ha péld. ezen nem hiteles pecsétű levél mellett, még egy hiteles pecsétű is érkezett volna hozzánk a' másik párttól: mellyek lennének ekkor a' criterionok, mik szerint egyiket v. másikat tartatnánk törvényes levélnek? Ezen okokból R. J. indítványt pártolja.“ G. K. m. alispán beszédjének olly megfoghatatlan szövege volt, mintha mindent el akart volna mondani, de úgy, hogy semmit se értsünk. Mi legalább, és mellettünk számosan egyedül azt értettük világosan, hogy első alisp. urral fog kezét. K. kan másod alispán beszéde nyomán pártolja az első alispánt. S. számvevői segéd: mivel az externa solennitas hiányzik a' levélben, azt hiteles megyei levél-

nek el ne kott fölsz jó szokás hányat fo vélemén, hallottan dott azon hogy be elnem fogt gyé hite kép rend sen öszs elfogadj az illy g hadd vizt zon gyű vényes vagyis a törvény gyűlésb lék, va ből állot sa; ezek szaporit számuk öszsze c beszéde S. helye 1 fre Ho okadat r darabon azébt, m állapotb gyűlésb vádnak, együtt önkény gyűlt R magukr szerte k törvény elhatár ennek p tartóztá val élni mahiján lényeg gyé Re lehet. M a' mag viszouy ezen i volna; r lyettes J. Jár felelős gyunk a tatióban helyett nyunkk törvény meg va bázott; kiterjed tények előtt é főnök é te párt rintelé egy eg tott. B. len, vag a' külsö test: m vatalái szönet három voltak latkoz pártolj mellyh lők hij künk s sz. bíró szen g tartatt panasz száks volt. A

nek el nem ismeri (Ezen ur de regula soha nem szokott fölshólni; de mikor rendkívüli esetekben ezen jó szokását elhagyva, föláll, mindig már előre tuljuk: hányat fog útni?...) V. A. főbíró: „én t. Rk! egy olly véleménynyel lépek fel, mellyet még senkitől sem hallottam. De mindenesetre M. A. urnak egykor mondtam azon szavaival tartok: „ha a többség azt mondja, hogy beteg vagyok, én haza megyek s lefekszem. Ha elnem fogadjuk, ugymond, a tárgyalat levelet Hontmege hiteles levelének, akkor tacite kimondjuk, mikép rendes elnök hijányában más elnököt a törvényesen összehívott gyűlés nem substituálhat; ha pedig elfogadjuk, akkor megint azt mondjuk ki tacite, hogy az illy gyűlésnek végzései is érvényesek. Ez okbul hadd vizsgáltsa meg őfelsége: volt-e törvényes azon gyűlés, mellyből e' levél adatoltatik? s ha törvényes volt, akkor tegyen igazságot a megyének, vagyis akkor bűnhődjék a honti helyettes; ha pedig törvénytelen volt, akkor bűnhöljenek azok, kik azon gyűlésben e' levelet szerkesztetni rendelék, vagyis a honti oppositio.“ — S ezekből állottak a conservativ rész okadatolt felszólalásai; ezeken kívül 13 — 15 egyed csak a voksokat szaporította, miként feljebb megjegyeztük. Összes számuk tett 30at. Ellenben a szabadelvűek mindössze csak 17en valának, s ezek közül 15 motivált beszédet monda. Lássuk őket: B. Á. t. bíró: „L. S. helyettes, ugymond, azon gyűlést, melly augst 11 re Hontmegeben ki valatúvze, minden törvényes okadat nélkül elhalasztotta, s elhalasztá egy papirdarabon írott példátlan rendelet által, s elhalasztá azért, mivel pártja e' napon kevesebbségben volt. Illy állapotban, miután más napra új határidőt tűzve, e' gyűlésben meg nem felelhetett az ellene támasztott vádnak, s a gyűlést pártjával a honti tisztikarral együtt odahagyta, — az ekkép kijátszott, jogaiiban önkényesen megcsontított gyűlés, vagyis az egybegyűlt Rendek törvényszerűleg cselekedtek, midőn maguknak elnököt sat. helyettesítvén, egy országszerte köröztetendő végzésben a rajtok elkövetett törvénytelenéget a haza minden megyéivel tudatni elhatározták. Miután ekkép a megyei pecsét L. S. és ennek pártját tevő alispán sz. bírák sat. által le vala tartóztatva, s a megye egyeteme saját symbolumával élni meggátoltatott, — nem tekintvén ezen formahijányt a fenforgott rendkívüli körülményekben lényeges dolognak, a kérdéses levelet Hontmege Rendel valóságos levelének el nem ismernie nem lehet. M. J.: „az isteni gondviselés, ugy látszik, mintha a magyar alkotvány megmentésére épen az új viszonyokat szemelte volna ki, s mintha a honti ezen isteni gondviselésnek csak eszköze volna; mert mi egykor tagadtatott, most ime arra helyettes ur maga egy világos adatot nyujta. — J. János báró: „mi sem szabad sajtóval, sem felelős miniszteriummal nem bírván, kötelesek vagyunk az egyetlen garantíát, mellyela a megyei institutióban dicsekedhetünk, szentül őrizni. De a honti helyettes eljárása ellenkezik megyei alkotványunkkal; ezért az ottani statusok mást, mint tettek, törvényesen nem is tehettek.“ O. hg.: „Legbelsőbben meg vagyok győződve t. Rk! hogy helyettes L. S. hibázott; — s ezért pártolja a levelet egész kiterjedésében.“ K. J. elsorolta mindazon sérelmes tényeket, mellyeknek Hontban a kérdéses gyűlés előtt és alatt L. helyettes vala szülő oka, mint pártfőnök és mint önkény embere, ki noha maga gyűjtötte pártja számára a 300 kortes-többséget, s e szerint elég bátorságban érezhette volna magát, mégis egy egész katonacsapattal fegyveres estrazsát állatott. B. F.: „épen a kellő formalitás hijánya a honti levelet; miért is annak a levél tartalmához képest hivatalától elmozdítatására szavaz.“ Itt nyilván köszönetet mondunk a magas aristokratia megnevezett három tagjainak, hogy gyűlésünkön nemcsak jelen voltak, hanem meggyőződésüket illy fényesen kinyilatkoztatták. K. K.: „a t. Rk. közül sokan azért nem pártolják a honti levelet, mivel azon gyűlésben, mellyben e' levél keletkezett, a szükséges tisztviselők hijányoztak. Hát vajjon nem volt-e Nyitrában nekünk számtalan gyűlésünk, hol az elnökön kívül egy sz. bíró és eskütt, de még ügyész sem vala jelen? Hiszen gyűlésinknek végnapjai szerfölött gyakran így tartattak még nem régebén, s ezen abusúsert mi nem panaszkodtunk. És Hontban nem is hijányzott a szükséges tiszti személyzet, csak hogy helyettesítve volt. Amde a szükségét és a gyűlési közönség he-

lyettesítési jogát nem lehet ignorálnunk.“ T. János: „hogy Hontban a helyettes az egész tisztikarral a törvényesen kitűzött gyűlést augst 12én törvénytelenül odahagyta, az bizonyos dolog. De azért, hogy a magistratus főnökével együtt eltávozott a gyűlésből: vajjon eletek e a törvényesen egybegyűlt Rendek ez által abeli joguktól, hogy a gyűlést, a törvényesen kitűzött és törvénytelenül odahagyottat folytatólag megtarthassák? s hogy a nélkülözhetlen tiszti személyzetet surrogálhassák? S vajjon törvénytelen volt e az ekkép megtartott gyűlés, csupán azért, mivel abban a fegyveres katonaság miatt egyedül ezen ide küldött levelet s illetoleg végzést hozhatták a Rk? Z. sz. bírónak azon kérdésére, hogy ha egy hiteles pecséttel ellátott levél is jött volna hozzánk ezen magánpecsét alatt kelten kívül, mellyiket tartanak a kettő közül érvényesnek? — azt válaszolom, hogy akkor is nem a pecsét volna eldöntő criterion, hanem vizsgálni kellene: a kettő közül mellyik volt a többség akarata? s ezen belső kellék határozna meg a dolgot, nem a külső pecsét.“ K. P.: „Az elnöknek bizalommal kellene az értelmes tömeghez simulni, nem pedig elnyomni a szabadságot. Az a gyűlés-halasztás csak egy fentartott hátulsó ajtó tekintetes Rdek! mellyen aztán korteseit hozhatja be az elnök, hogy többsége legyen.“ K. M.: „Külső formahijány miatt a sérelmes tényeket orvoslás nélkül hagyni nem akarom. Az eddigi pecsétes vitaközösségbe tovább bocsátkozni nem kívánván, pártolom egész kiterjedésében a honti levelet.“ E. I.: „A honti kérdéses gyűlésben kötelessége lett volna a tiszti főügyvédnek az egyetem jogát föntartani, t. i. midőn a helyettes eltávozott, fölhinni a Rket a gyűlés megtartására, s midőn ezt nem teljesíté, hanem a többi tisztviselővel együtt a gyűlést is odahagyta, hivatalának legszentebb föladatát hanyagolta el.“ — Főispán a végzést R. J. indítványában jelentette ki, miszerint repraesentálni fogunk ugyan a honti ügyben, de általjában csak azt kérendjük, hogy az ottani abnormis állapotokat őfelsége törvény-engedte módon orvosolni méltóztassék. S ez volt e' tárgyban a viták eredménye. Veszteséges diadal egyik győzedelmes bukás a másik részre nézve. Ugyanis elértük, hogy repraesentatio utján a hontiaknak segedelmet nyujtsunk, csak azt nem értük el, hogy L. helyettesnek elmozdítása föliratunkban nyilván kimondassék.

Szathmármegyei közgyűlés. II. közlemény.

Sept. 10kén egybegyűlvén a rendek mindennek előtt a mult napi végzéseket akarák hitelesíteni, mi nálunk azért igen fontos, mert a hitelesítés rendszeren több tusába kerül, mint a végzés-hozatal, s nálunk megtanulhatná bárki is, hogy a végzés még semmi, csak a hitelesítés által lehet valami. — Főjegyzőnk — kinek a brachialis intézvény iránt kelle a néhány soros határozatot feltenni, nem vala készen; R. I. aljegyző ezért felolvasá az ő fgéhez küldendő feliratot, miben véletlenül ollyforma ohajtás fejezték ki, bár őfelsége a kinevezett főisp. helyettes körül elhárítaná mielőbb az akadályokat sat. — A Rdek miután minden személyes érintéseket kiakartak kerülni s pusztán helyzetünk új bizonytalanságát fölmutatni ő fgének, nem pedig reményeket vagy vágyakat kifejezni, ezt U. B. s az 1ső alispán ellenzése daczára is egyhangulag kitörölték; emlékezetébe hozatván az első alispánnak tegnapi viselete, mit a megye vízhangozott, s értésére adatván hogy egy megye hajlandóságaival kétfelé egyszerre nem kaczerkodikhatik, mint egyes személy néha magának megengedi. —

Ezután a helytartó tanácsnak ismét egy nagy fontosságú intézvénye került szönyegre. Feleletre vonatunk, mikép teljesítettük az 1836ki 11ik cikket az urbéri telken lakó nemeseknek adóztatása, az elpusztult telkek benépesítése sat. körül? Tudósítás kívántatik tőlünk, mennyit fizettek eddig megyénkben urbéri telket lakó nemesek. Az 1ső alispán hosszasan fejtegeté a 9 évet meghaladta törvény végre nem — hajtásának okait, természetesen minden hibát a Rdek nyakára taszítván; mi részben igaz is. A végén kitünt, hogy fizetni még valósággal egy fillért sem fizettünk, az összeírást pedig eddig csak öt szolgabíró adta be. És megkezdődék a szolgabírók kemény zaklatása, mintha ok bizony szégyenek lettek volna egyedüli okai, s ha az első alispán akar illyszerrü törvényt végrehajtani, nem állna hatalmában azt tenni. Azonban e' gyűlés szemle volt sokoldalú vizsgálások fölött, s mivel Károlyi György gr. folyvást jelen volt, egyik is másik is mosdott volna büneiből,

míg végre a felelősséget a rendek akaratának feneketlen oceánjába fullaszták. — Az ellenzék egyik szónoka nem akará a bünt egészen visszautasítani az elnökre s tisztikarra, mert ha az administratio ros, a rendek egyetemében van a hiba. Tekintve a szönyegen levő intézvényt, mély köszönettel fogadja a hitanács e' gondoskodását, noha nem nyomhatja el a fölötti fajdalmának kijelentését, mikép a főkörmányszéknek csak 9 év mulva jut eszébe a törvény végrehajtása körüli eljárás mibenlétét megénktől számonkérni. Ma már ez mindegy — ugymond — feleletre vonatunk a törvényes hatalom által s nekünk tisztünk, bűnünk érzetében legalább nem mysticalni a főkörmányszéket, de bevallani, miszerint a törvény megyénkben máig végre nem hajtattott. Ennél azonban megállnunk sem szabad, de fejtsük ki igaz okait, hogy a baj legalább jövőre orvosolva legyen. Itt kifejté a törvény végrehajtásának valódi akadályait, mi ebből áll: azon vélemény-felekezett, melly a mult években az adó izgatás-lépesőin felhágva a megye kormányát megragadta, az urbériség kérdése körül olly elveket állita fel, mik törvényeinkben ismételtenek. Azt állita t. i. hogy urbériség csak az, mi Maria Theresia urbérében följegyezve találtatik; midőn azért a megyében az urbéri telket lakó nemesek először küldöttségek által összeíratattak, ezen összeírást — mert a telkek identificatiójába a küldöttség nem bocsátkozék — visszavetette. Az 1836ki 11 cikket végrehajtását mindig az urbériség tisztába hozatalának kérdésével bonyolította össze, míg végre a szolgabírókat küldötte ki szoros utasítással, hogy mindenek előtt vegyék elő Maria Theresia urbérét s mindenütt identificaljanak s ha ezen identificalt telkeken nemes lakót találnak, azt írják be. Sőt még egy választványt nevezettek a másodalispán elnöklelete alatt, melly az illeto földesurak lehető panaszaikat kihallgassa s eligazítsa. — Igy természetes hogy a conscriptio megkészlött, de kivéve Károlyi gr. urodalmait, hol az urbériség rég tisztában van, a valódi urbéres nemesek egy kis része ment be a conscriptióba. Igy áll a dolog ma Szathmárban. Hiaba vivott az ellenzék néha nagy elkésredéssel a törvény kijátszása ellen. Nem használt semmi. Most legalább követelék, hogy a dolog valódi állása a főkörmányszéknek felmutattassék. De noha egy ellenszó sem hallatá magát, — fejem legyen zálogul lekötvén — a főkörmányszék mitsem fog tudni ez állapotokról — ha e' sorokból nem merit tudomást. —

Került végre a sor rendkívüli censuralis szék tudósítására. 1832 Szathmárra nézve nevezetes eseményekről hires év. A régi főispán ujjal cserélteték fel, a tisztikar egészen változott. Ezen tisztújításon ült Szathmárban a „bunkó“ első diadalát, midőn a győzedelmes tábor a fegyvertelen többséget megtámadva szétverte, s maradt maga a vásárban. Innen kezdődnek Szathmárnak siralmas évei s ollyszerrü közigazgatási rend, minőt, — hála az égnek — a hon egy megyéje sem mutathat fel. Tekintve csak a köz pénztárak állapotát, s éve hogy azoknak rendbeszedésével kinlódunk, s miután a rendes censuralis székek részint belefáradtak, részint beletekintve a következvényektől elirtóztak, — végre Károlyi György gr. urad. igazgatóját s számvevőjét, Flekl Károly thirót, s Horváth Dienest, egyiket elnökül, másikat számvevőül kértük fel, kik tekintet nélküli szigorral, s lankadatlan munkássággal, egy éven tul fáradozva, végre pénztáraink 13 évi zavarait fölföldék. —

Tudósításaikból tudtuk meg, hogy ez időbeni censuralis székek jegyzőkönyvei, pénztár-átadási jegyzékek, számadások, el vannak veszve. Az adózó pénztáraknak, azon idő óta, sok ezerrel voltunk adósai máig is. Mert tetszett a rendeknek megyeház építését, s sok más kiadásokat decretálni, a kivetés meg is történt, de a beszedő tisztviselők az általok kezelt pénzről soha sem számoltak. A kiadás azonban megtörtént, de mindig az adózó pénztárokból; míg végre mult évben számot vetvén 29,000 pforinttal lettünk adósok. A megyeház kiépítésére — például — a nemességre 20,000 pfrt kivetést rendelt a megye, tisztviselőink — az akkori első alispán — beépítették (?) kétszer annyit. Azóta, valahányszor nemesi kivetés jött szóba, mindig a szükséges felül adatott, hogy csak az adózó pénztár adósságai rovasanak le; mind e' mellett e' gyűlésre beadott tudósításból kiviláglott, miszerint a követelésbe vett összeg, mi pénztárainkból hiányzik, 35,000 pfrt; ebből részint pénzben, részint számadásban behajtatott 10,000 pforint. — Egyes tisztviselőnél — ki már

1837ben megszűnt pénztárnok lenni — noha azóta is több ezret fizetett vissza, ma is 8,000 pfton fölül kün kever.

A' censuralis szék pontonként kimutató a' pénztár hiányait, mi kinnél keresendő, s' miután rendelkezései a' behajtás iránt több szbirónál sikertelenül hangoztak el, kérte a' megyét azoknak behajtása körül szigorubb eszközökhöz nyulni.

Azonban az illető személyek, kik részint mind adósak, részint mint számadással tartozó tisztviselők, 1 éven túl a' cens. szék által számadásra vonva sem meg nem jelentek, sem nem válaszoltak, s' ezért a' cens. szék által mint adósok elítéltek, most már folyamodással járultak a' rendekhez, kérve idő haladékot, míg a' pénzt vagy számadásaikat beadják. Olvastatott többek közt egyik volt pénztárnok folyamodása, ki 1832ben megszűnő pénztárnok lenni, még akkor 138 pfrnt visszafizetésében elmarasztaltott. Az ítélet azóta — 13 év alatt — nem hajtatott végre, s' most, miután ez utolsó cens. szék parancsából a' szolgabíró kiszállott, az illető ur resistált. E' gyűléshez pedig időhaladékkért folyamodott, hogy azt lefizethesse. Bosszankodással szólalt fel az ellenzők egyik szónoka illy botrány ellen, midőn 13 évi nem fizetés után még respiriumot kér vagyonos ember, 138 frt adozó pénz lefizetésére. Az időhaladék megtagadtatott's az illető a' kifizetést a' gyűlés színe előtt fogadta. — Másik folyamodás ismét egy volt pénztárnok kérelme vala, ki bevallva hogy saját vigyázatlansága s' gyarlósága miatt merült ennyi hiányokba, kérte a' megyét, hogy egy részét adósságainak a' nemesi pénztárra elvállalni, vagy pedig azoknak időnkénti leróására 10 évi határidőt engedni kegyes legyen. Különösen volt e' kérelem motiválva; — nem mulattam el — ugymond a' folyamodó — ügyem orvoslását főlebbvitel után keresni, de nem akarom régi barátságos viszonyaim minden kötelékét megbontani, ezért a' főlebbvitelről lemondok, ha a' tekintetes Rendek 'sat. — Jobbról és balról emelkedének már most szózatok az elítelt pénztárnok mellett. A' szót egy baloldali tag U. M. tb. kezdé meg, 6 évi respiriumot, törvényes kamattal, kérve a' megbukott számára. Folytatá a' jobb oldalról U. B. és a' másod alispán hasonló szellemben, sőt kamattal. Nem vala sokáig ellenvélemény, mert majd az egész gyűlés sajnálta a' megbukottat, ki igazán gyarlósága által merült el ennyire. Végre K. L. tb. kijelentve mennyire osztozik ő is a' Rendek sajnálkozásában, noha egyhangúnak látja a' Rk véleményét, mindazáltal saját lelkét kénytelen megnyugtani, mert meg nem engedhetné magának, hogy bármi tekintet által eltántorítva némán hallgassa midőn adozó pénztár rovására dispensaltnak a' Rk. Kérdé a' szónok, hol vették a' Rk. ezen jogot? tulajdonosi vagyunk e' az adozók pénzének? avagy nem valódi ország és az, midőn 9 — 10 éves adósságokra új 6 évi haladékot adunk? mert a' tőke kamattal hevervén 16 évig, önmagát emésztette fel, s' mi a' szegény adozót az egész tőke összegéig csaljuk meg. Nem így történt e' a' Zimán-féle bukással is? Hát a' szegény adozónak utolsó falatját azért vételjük el adó fejében, hogy azután annyi könyáztatott fillérek ezrenként tisztviselőinknél vesszenek el? — Ne mystificáljuk a' dolgokat, mire való azon különböztetés hogy nemesi pénz? — Nekünk nemesi pénzünk nincs, mert miután nemesi pénztárunk az adozó pénztárnak sok ezerrel adós, minden pénz a' mi nemesi cím alatt kin hever is, az adozó pénztáré. A' kamattal melletti haladék értelmét — szóló — nem fogja fel, mert ha kamattal melletti marad a' pénz, úgy a' megbukott, kinek elég jószága van, felveheti kölcsön, s' a' helyett hogy a' megyei pénztárnak fizetné a' kamatot, elégítse ki a' pénztárt s' fizesse más hitelzőnek a' kamatot. — Hasonló értelemben szolt s' igen érdekenyen a' megye eljárása ellen R. J. tb. és a' cens. szék elnöke; míg más részről U. B. és a' másodalispán régi példákhoz igyekeztek megmutatni, miszerint a' megye gyakorlatában, van nyoma illyszerű dispensaltnak. — Oh szegény! — Ez némi keserűséget idézett fel, mert e' yomoruságos, öngyalázatunkból merített okoskodás felindította az előbb szólott K. L. tbrót, s' az végre a' tanácskozás hevében kimondá, miszerint nem esudálja, ha ama kezelési idő egyik feje, az akkori censuralis szék elnöke a' respiriumokat vitatja, mert csakugyan midőn a' végén illyszerű s' ennyi ezerekre menő hiányok pattannak ki, midőn átadási s' számvételi jegyzőkönyvek hibáznak; az illető elnökök sem menthetik fel magokat egészen a' bün-

társaságtól. Néhány adat, mit szóló még azon idő történetéből hozzá-vetett, egy kis személyesintermezettel idézett elő. Az első alispán, mint akkori főügyész, hevesen kelt fel, a' felhozottak valóságát tagadva. U. B. sokkal hevesebben bele szólva, a' mondotakat rágalomnak nyilvánítá. — Látván a' keletkező tüzet Károlyi György gr. felfogá újra a' tárgyat s' az engedékenyek ellenében kimagyarázva, miképmi csak felelősséggel köteles kezelői vagyunk az adozó pénztárnak, annak megfajtatását kívánta, vajjon van e' jogunk respiriumot adni? Ő — ugymond — minden okoskodásait az ellenvéleményeknek méltányolja, de örökös refrain-je az marad: van e' jogunk? s' miután ezt tagadja, ő részéről semmi respiriumba az adozó pénztár rovására nem egyezhetik. — A' grófnak e' határozott nyilatkozata azon fordulatot adá a' dolognak, hogy kamattal nélküli respiriumról már senki sem szolt többé, hajlandók voltak azonban 6 évi haladékot kamattal melletti megadni. Azonban az előbbi vitatkozás alatt, a' censuralis szék elnöke F. K. tb. ajánlott egy gyökeres módot, a' dolgon segíteni; azt t. i. hogy az adozó pénztár összes activ adóssága a' nemességre vettessék ki, s' tüstént fizetessék be; rendelkezék azontúl a' megye a' kin heverő pénzekről, mint sajátjáról. — Ezen javaslatot most felfogá K. L. tb. s' tagadva miszerint joga lenne a' Rknek még kamattal melletti is adozó pénzt kinn hevertetni, egyedüli módot abban lát, ha azon indítvány, melyly úgy is a' megyében legnagyobb birtokos képviselőjéül jő, elfogadjatik s' most mindjárt elhatározzatik, hogy az adozók pénztárának tartozott egész összeg a' nemességre kivettessék, s' tüstént ezen adósság rovassék le. — Egyébiránt U. B. szerfőlött kemény kifejezésére, mit ellene használt; azt jegyzi meg, miszerint szóló igen megszokja fontolni szavait, melyeket közgyűlés színe előtt mond, abból most sem von vissza egy bötüt is, mert emléke hű, a' dolgot mindenki tudja. A' használt kifejezést igen örömet megbocsátaná oly embernek, ki szavaiért — hasértett — akaris, képes is felelni minden becsületes uton, s' bizonyára ha valaki által megsértetik, a' rendeket személyes ügye elintézésébe nem keveri. U. B. ur ellenében nincs fegyvere mivel védje magát, azért kénytelen pusztán visszautasítani a' használt kifejezéseket — Az illetett — mélyen hallgatott. A' rendek folytatták tovább a' tanácskozást s' egyhangulag elfogadják az indítványt, hogy t. i. az adozó pénztárnak tartozott összeg a' nemesi kivetésbe befoglaltassék, s' az adozó pénztár tüstént kielégítettessék. Ehez még K. L. tb. az elfogadás után két indítványt esatolt, mely szinte egyhangulag elfogadva lón: a) mondassék ki szigoruan, hogy a' nemességre különbféle címek alatt kivettett 60,000 pfrtból minden begyűlendő pénz egy fillérig az adozó pénztárba adassék mindaddig, míg a' tartozás le ró v a l e n d; és b) ezentúlra szigoruan meghagyassék, hogy nemesi költségekre az adozó pénztárból kölcsönözni ne szabadjon. — Az igazságnak tartozom annak kijelentésével, hogy a' jobb oldalról még a' főjegyző is melegen védelmezte az adozó pénztár ügyét. —

A' censuralis székki tudósításnak volt még egy különös figyelmet érdemlő oldala. Ez a' kezelő tisztviselők példátlan, minden fogalmat meghaladó hanyagsága. 1832 óta a' kerületi pénztárnokon kezdve minden szolgabíró és eskütt meg vala bizva pénzbeszedéssel s' kezeléssel, s' alig találtott egy kettő, kinek számadása lett volna. Voltak ellenben felesen, kik egy éven át a' censuralis szék többszöri sürgetéseire nem is feleltek; mások kik a' censuralis szék convictívait nem exequalták. Szóval oly nagyszerű rendtelenségnek lettünk tanúi, hogy végre felindulva Károlyi György gr. philippicát tartott a' tisztikar nak, minőt aligha kapott tisztikar széles Magyarhonban. Nem lelt a' szóló szavakat ezen nagyszerű dissolutio, engedtlenség, hanyagság méltó bélyegzésére s' felszólítá a' Rk-et, lennének szigoruan a' censuralis szék végzeményeinek végrehajtása körül. — Az első alispán erre feláll, s' nem lel — ugymond — ő sem szavakat megköszönni ő milgának ezen éles föllépését, mert ő gyűlésenként mindent elkövetett, kért, rimázkodott, panaszkodott a' Rknek hiába, s' nem bírt annyi hanyagsággal, — most örvend hogy ő mitga vele egyesíti szavát, tán valami sikere leend. — E' gyűlésen a' leszámlálás ideje volt, azért K. L. tb. nem hallgathatá szó nélkül az elnök vádjait a' Rk ellen. Figyelmezteté a' elnök alispánt, hogy ha a' tisztikarban ennyi dissolutio mutatkozik, ott bizony a' fő soha sem állhat hóféhéren, egyébiránt a' Rk soknak okai; bünösök vagyunk mindnyájan, mert hol

minden osztály betölti hivatását, ott ez nem történhetik, mi tusáink közt nem néztünk a' tisztikar eljárására, ez használta a' felelősség hiányát. Azt azonban ne hozza fel az első alispán, hogy panaszkodék a' Rk nek a' tisztviselői hanyagság iránt, mert ez csak szó. Igaz, hogy sokszor emlité a' gyűlésben a' Rk előtt, s' mi sajnálkozva hallgattuk; de mindig az egész testületről szolt, sohasem nevezett egy individuumot sem, melyly miatt a' Rk is kénytelenek voltak vagy általános korholással, vagy egy kis fenyegető határozatokkal beérni. Ez azért az elnököt nem menti. — Néhány baloldali szónok ezután azt sürgeték, hogy a' censuralis szék itéletének végrehajtása a' szbirónak fölfüggesztetés terhe alatt hagyassék meg, hogy, mint eddig, sikertelen ne maradjon a' censuralis szék sürgetése. Azonban Károlyi György gróf bizva hogy miután így pellen gérre állítottak, csak tán szívökre veszik a' dolgot, s' nem fognak többé alkalmat adni több megrovásra; — a' fölfüggesztési javaslatot azért nem parolhatja, mivel úgy is tisztikarunk igen meggyérült, s' ha még tovább pusztítjuk őket, mivel még a' substitutiót sem tehetjük meg törvényes formában, tanácsosabb most beelégedni az adott kemény leztkével. Ebben meg is nyugodtak. —

Gyűlés végén a' meggyérült tisztikar helyesebb dislocatioja került szóba s' ismét fényes bizonyosságát láttuk annak mi az elv bizonyos uraknál, t. i. egy tisztí ügyészi állomás is üres levén, erre U. B. tan. egyik legszenvedélyesh pártvezérét J. D. tiszteletbeli ügyészt szurta be, elmellözésével azon tiszteletbeli ügyészek, ki rég viszi a' hivatal terheit; oly egyedet szurt be, ki a' mult követválasztási kicsapongások miatt közkereset alá van a' munkálkodó kir. biztosság által rekesztve, oly egyed ellenében, kinek jelleméhez gyanu sem fért soha. — Így bának ő az elvekkel. E' beszúrást a' nagyobb közönség csak akkor vette észre, midőn már megtörtént, mert már kimenőben voltunk, s' alig hallá egynehány. — X.

Ugocea megyének Septemb. 1ső napján örömnapja vala. Miután a' megye lelkes főispánja, kit tiszta hazafi jelleme miatt méltán tisztel a' hon, loyális s' igazságos kormányzása által pedig a' legforróbb vonzalomra kötelezék e' a' megye minden polgárát, a' közvetlen kormányásról lelépett, az általános s' valóban őszinte megilletődést csak azon szerencsés körülmény enyhítheték: hogy utódaul Perényi Gábor bárót, egykori kedves e. alispánját s' 3 országgyűlésen osztatlan bizalmát bíró követét nyercé a' megye, kinek is székfoglaló ünnepe említett: napon a' megyei Rendek őszinte tisztelgése közt illő fénnel és szertartással törtévéen meg, utóbb ezen negyedes közgyűlés tárgyai kerültek szőnyegre. A' zalai lelkes körlevél az 1836: 21 t. cz. végrehajtása iránt ismét szilárdítá mindenek tiszteletét a' magasztos férő jelleme, elvei, és logicája iránt, kinek indítványából az egész ország által hön felkarolt felirási eszme eredett. — e' megye mélyen érezi, mikép az alkotványos élet biztosságát semmisen gyengítheti annyira, mint a' törvények iránti tiszteletlenség — az alkotványos rendet — mi nélkül szabadság nincs — nem zavarhatja meg jobban semmi, mint a' törvények végrehajtásának elmulasztása, minél fogva teljesen osztozva Zala nézeteiben egy hódolat teljes buzgó felirással járult az igazságszerető fejedelemhez. És épen a' törvények iránti tiszteletnek fontos igényeinél fogva teljes készséggel intézkedtek a' Rendek a' nm. Helyt. tanácsnak az 1836: 11 t. cz. végbehajtására vonatkozó, s' a' jobbágy telkeket s' földeket használó nemesek özszeírásának felterjesztését rendelő intézvénye következtében, megbizván járásoknak pontos és hű bevégzésére. A' varasdi — diák s' bizony nem testvéries hangulatú k. véltre felírás nem határozottatott, mert az annyit hanyatott Zágráb megye azon lelkes férfaitól, kik a' törvényesség mellett 3 éves rendületlen küzdelmük után — az egész haza köz örömeire jelen méltó állásra jutottak — teljes biztossággal hisszük, hogy la a' katonai önkénykedésnek oly rüt kinövései valának körükben tapasztalhatók, minőket Varasd emleget — az ellen ők magok tettleg tanusított hazafiságuk igénylette erélylyel felszólándnak s' a' hon hatóságait testvéres közremunkálásra kérendik. — A' katonai hatalomkar mikénti használatára vonatkozó helytartósági intézvénye a' rend s' esend fenntartását tárgyzó czélzata méltányosan fogadtatott ugyan, de a' megye híve maradott azon dogmájának hogy törvényes formákat — bármily okok követel-

jék azokna
hol egyed
gyedül tör
toztatni,
a' hatalom
hatatosan
körlevele
azonban
eddigelő
mutatkoz
tan felírni
nem töltö
ben lakja
az igazsá
zek az 17
ségek kö
ban főleg
törvényt
pedig ha
egyedisé
hatósági
látok köz
akarnak
's igazsá
hatja; s'
kötványo
ritására
számolva
kormány
megeng
jelentés
fogadtat
megküld
lének ér
ugyan, d
az egyet
tott fel,
telni, ha
san párt
zetes tá
M. G. é
gyakorl
nek ele
hévémér
méhent
értést g
tások ál
gyobb i
— holo
miatt rar
sem val
választ
mert m
elnök
meggy
ellenfe
nap ön
ben el
valóba
gyéne
nak —
lelküs
lésünk

egyete
irányú
telt el,
kir. int
m u n
hatalm
haladé
volt ki
át, —
flaklé
nem ü
tón, n
hogy
tozni
gyete
pélye
besze
lá a'
Oszv
válas
gató
déká
ni sz
ki er
mely
rend
ni, n
lad
egy
ohaj

jék azoknak változtatását — alkotmányos hazában, hol egyedül törvény szerint lehet kormányozni — egyedül törvényhozás útján lehet üdvös sikerrel változtatni, minél fogva a' törvény további rendelkezéseig a' hatalomkar iránt jelenleg fenálló törvényekhez állhatatosan fog ragaszkodni. — A' szabolesi 's nógrádi körlevelekben érdeklött új kormányzati rendszer azonban, miután a' helyhatósági élet megszorítására eddigelő benne semmi törvényellenes célzat nem mutatkozott, oly nagy aggodalommal, hogy mostan felírni szükségét látták volna, a' RRek szívét el nem töltötte, mert hogy a' főkörmányzók megyékben lakjanak — a' közigazgatás minden ágaira, úgy az igazság kiszolgáltatására felügyeljenek, mind ezek az 1723: 56 t. cz. által reájok szabott kötelesek köré képezik, 's minden jól rendezett statusban főleg ügyelni kell arra, hogy minden hatóság törvényszabta köteleseit hiven teljesítse, — azt pedig ha ne talán némely megyei kormányon ülő egyediségek, mellőzve azon figyelmet, mivel a' helyhatósági jogok iránt tartoznak, azokat törvényes korlátok közti működésükben önkényesen szorítgatni akarnak — a' megyei közönség erélyessége jogai 's igazsága öntudatában férfisan visszatartóztathatja; 's élhet mind azon eszközökkel, melyek alkotmányos hazában a' törvénytelen önkény megszorítására szolgálhatnak — egyébiránt alig lehet, jól számolva időnk körülményeivel, föltenni egy loyális kormányról, hogy a' törvényes jogkörök sértését megengedhesse. Békésnek szives értesítése követei jelentésének megküldése mellett, őszinte érzéssel fogadtattak, 's a' megye követe által tett jelentés megküldésével viszonzotni fog. Csongrád körlevelének érdeme minden hű magyar előtt igen kedves ugyan, de e' megye Rdei — miután azon kívánat már az egyetemes országgyűlés által pártolólág karoltatott fel, — helyén nem látták azt hatóságúton ismételni, hanem országgyűlésen követeik által hatályosan pártolandónak rendelék. Gyűlésünk egyik nevezetes tárgya főorvosválasztás volt. Két jelölt vala M. G. és E. G. a' külföldön képzett és terjedelmes gyakorlati mezőn működött orvos. Némelyek, kiknek elemük a' gyanúsítás — politikai tulnyomóság hévmérőjét akarák a' két felé szakadt pártok győzelmében tekinteni, azért az alaptalanul, 's a' jó egyetértést gondatlanul felzavarólag elszórt gyanúsítgatások által mind két részről ugyan, de kitűnőleg nagyobb ingerültség támadotta a' M. G. pártolói részéről — holott az E. G. hoz csupán jeles orvosi tehetsége miatt ragaszkodó másik felekeztenek esze ágában sem vala — az élet 's egészség felett órkölő orvos választásával politikai demonstratiókat kötni össze, mert minden a' maga helyén jó — mond az irás. Végre elnök f. isp. helytartó ur a' többséget lelkiismeretes meggyőződése után E. G. részére mondá ki, — mi ellenfeleinél ismét növelé a' zajt — mit azonban másnap ön magok csilapítottak le — hiszen közülök többen elismerék: hogy a' köző ezen választás által valóban semmi kárt nem szenvedett, kár volt a' megyének példás egyetértését, némely gyanúsító uraknak — megrendíteni, mert az kincs, mit hű polgárnak lelkiismeretes kellene mindig őrizni. Jövő közgyűlésünk dec. 2. leend.

Budapesti napló. (Oet. 9kén) Két nevezetes egyetemi ünnepélyt közöl mai rovatunk, mely nemzeties irányú tudományosságunkban korszakot alkotand. Egy év telt el, midő a' iskolánkban a' magyar nyelven tanítás kegy. kir. intézvény által megalapított; 's azóta egyetemünk elemeiben bebizonyult, hogy csak egy lükés egy hatalmas ingerre volt szükség, hogy minden mozgásnak, haladásnak induljon; 's csak egyesek erélyes munkássága volt kivánatos, hogy az egész korszerű változáson menjen át, — mi Isten kegyelméből nem is hiányzott; 's oly férfiak léptek a' térre, kiktől illyesmit nemcsak vártunk, hanem örömmel is tapasztaltunk. A' tanítás oly előlépéseket tón, mikből biztosabb jövődőt bátran következtethetni, 's hogy ez — tudományosság 's nyelvi szempontban — változni nem fog, hinni okunk van. — Mult sept. 30án az egyetemi volt tisztikar lélepvén, ennek helyét az új ünnepélyesen foglalá el: Vizelely Ferencz terjedelmes deák beszédben adá elő a' mult iskolai év történetét 's elősorolá a' bel- és kül- főleg nyelv dolgáiban változásokat; mire Oszvald Ferencz, a' hittani kar volt dékánja szinte deákul válaszolván, megköszöné az előbbi, mint volt nagys. igazgató fáradozását. Utának Havas Ign. tr. az orvosi kar új dékánja lélepvén föl, magyar lelkeséggel üdvözlötte Fabini szeméztanár urat, mint ujonválasztott nsgos igazgatót, ki erre tartalomdús magyar beszéddel válaszolt, kiemelvén ezen magyar tudományos intézet nagyjelentőségű rendeltetését, nem mulasztva el egyszersmind megérinteni, miként ez intézetünknek most már főszempont a' haladás. Nem lesz érdektelen tudnunk valamit az egyetem egyes tagjainak mult évi irodalmi hatásokról; mihez azon ohajtásunk esatlakozik, áraszszon a' magyar, egyetlen c-

gyetem növekvő munkássága, minél több 's alaposb ismereteket tudomány szegény hazánkban. Kőrmezy, Frank, Balassa tankönyvet; Tognio, Sadler, Arányi értekezéseket irtak, Horvát István és Peczelt szinte értekeztek, ez utóbbi nem magyarul is. Bugát pedig, ki a' tudományi szakkönyvek előállításában fáradozó munkás, e' munkássága mellett orvosi folyóirat szerkesztésével is foglalkodott. Másik egyetemi ünnepélynek folyó hó 6-dikán az újdon díszített teremben valánk tanuji; ide az évenként egyházi szertartással tartatni szokott sz. Lélek hívása után az összes egyetemi kar 's nagyszámu tanuló ifjuság gyűlt össze, meghallgatandó az idei, már említett orvostudományi dékán ékes, 's emelkedett hazafiai szellemben mondott beszédét, mellyel a' beállt iskolai élet nyitá meg, 's futólagos pillanatot vetvén a' tudomány eddigi haladására, kiemelte a' természeti tudományok becsét, 's azoknak hazánk felvirágzása iránnyabani szükséges viszonyit; buzdítván egyszersmind a' jelenvölteket, hogy hármerre szétágzó életszakaikban, ne mulasztják el azokat megszerzeni és saját boldogságuk előmozdítására fordítani; — szavait a' főhelyeken kitört és sokszorosan viszhangozott, éljen! kiáltások követték. 'S így kezdődék a' magyar tanfolyam, mellyből a' nagyszámu összesesereglett nemes ifjuság tudományos haladását remélljük. — Irodalmunk terményei legújabbán Nagy Ignác szokott modoru közleményeinek két füzetével szaporodtak; Menny és pokol cím alatt; ezekben szerző a' magány- 's közéleti fonásakat ügyekszik ostromozni; mi közben meglepő naivsággal mond el olyakat is, mik szerző volt és jelen viszonyira is közelebről vonatkoznak, 's e' viszonyok bibéjét helyegzőleg fedik föl! Ara egy egy füzetnek 36 kr. p. — Magyar-francia művelődésünk érdekében, egy — lapunkban már előgesen említett — rövid, 's igen használható francia nyelvű tanítvány ajánlunk e' nyelv kedvelőnek; írta Merényi Lipót, pesti francia nyelvű tanító. Megemlítvén azt, hogy ez uton a' pályatörésben Lemoutoné volt az érdem, miszerint első irt magyarul cseleszerű francia nyelvű tanítvány, 's utána többen próbálkoztak ifjabb- 's vénebbeket oly nemű tankönyvvel ellátni; jelen szerző érdeme az, hogy különösen növelé-in-tézetekben használható kézikönyvül alkalmazá munkáját, mit külön is ajánlani el nem mulasztjuk; ára 30 ezüst krajczár. — A' rég rebesgetett, 's Pest pazarfényű csarnokai közé igen illő Leopold külvárosi díszes egyház már nemcsak tervényben létezik többé; nemeskeblű adakozások, hagyományok 's jószándoku utánjárás következtében 100,000 ft. gyűlt össze, 's az elmunkálatok már megkezdettek. Alttalában fővárosunkról nagytás nélkül elmondhatni, hogy ifjú óriás, mellyben paloták mintegy rögtönözve emelkednek; 's az emberi ipar tündöklőbb fényben kevés helyen mutatkozik, mint itt. — E' szép haladás mellett azonban városunk küldetésének árnyoldala is van; mi abban szemléhető leginkább, hogy a' kórházat, mely már magában is roppant épület, gyarapítani kell, e' célra egy szomszédház bérlettel ki; ha így haladunk egészség dolgában, majd a' tulvilágról igen szomoruan szemlélhetjük felvirágzásunkat. — Egészség dolgában nem kis tényező a' jó hus, mellynek drágaságát leginkább megcsinyl a' városi nép, minek megelőzésére kecségető reményt nyujt a' gödi pusztán (Vác közelében) tartott vásár, hova mint mondják 10,000 darab szarvasmarha hajtatott eladás végett; mit ugy hisszük, helybeli mészárosaink nem néztek távulról kancsal szemekkel. — Erélyes városkapitányunk néhány rendőr kíséretében azon barlangok néhányait, hol égi madarak tilos üzletre gyűlekeznek, kihajászta; 's igen szerencsés, — azaz, akarók mondani — szomorú eredményre jutott; mert számos oly egyedre bukkant, kik nappal félrecepott kalappal, hegykén az égre tekintve járdalnak utcazhoszsant, alkonyatkor pedig észrevétlenül suhannak egy vagy más rejtekbe, oly lapokat forgatni, miket olvasni nem lehet, mégis izzadság, véres veríték, sőt néha egsz életboldogsága kerülnek; mint az olvasó mai Társalkodónk egyik cikkéből olvashatja. — Még eddig öngyilkosság 's vízbe ugrásról ennek következtében nem hallani, pedig ha e' kenyerkeresettől sokan elzártnak, legalább is száznak kell kétségbe esni. Azonban írva van: nézzétek az égi madarakat, ők nem száznak, nem vetnek, — és mégis... aratnak. — Budán egy ugynevezett leánynevelő intézetben tanítórá levén szükség, bizonyos házi barát egy jeles magyar ifjat bátorodott ajánlani; de bo- esánatot nagysád — ugymond — barátom nem igen foly- vást beszél nemetül, 's talán bizony magyar? — lón a' vá- lasz — intézetem nem paraszok intézete, hogy magyar tanítórá volna szükségem. "Szomorú, hogy még a' 19ik szá- zad magyaros műveltsége ilyen hazánk bizonyos köreiben; mellyeket hogy a' méltányosság szelleme lebegjen körül, szívünkben ohajtjuk. — De naplónkat nevezeteseb, minden igaz magyart őszinte örömmel eltöltő tárgyra fordítjuk: Széchenyi István gr. ó nagyméltóság a' hivatalos utjában Miskolcz felé menvén, ottan a' polgári közörm nyilványos 's fényes jeleivel fogadtatott; hol minden rangkülönbség nélkül köz- és főrendűek egyesültek az országos nagy férfu megtisztelésére, mit harsogó faklyás éjzenével tanusítanak, jelölül annak, hogy a' haza érdekében csüggedetlenül fáradozó férfu mindennél közelsimérest 's hála-gyümölcsöt arat; 's bár semmi nagyság rágalom nélkül nem marad, illy teteknél, minőket ő véghez viszen, visszahullanak a' gyanúsítás nyiljai, hogy az érdem önmagához méltó fényben ragyogjon. — Végül még egy chinai jelenetet kell megemlítenünk. Bizonyos szerkesztő egyik tagjáról azon színházban, mellyben igen gyakran lovak szoktak művészkedni — azt állítja, hogy az illető egyed tagjártatásai izlés-elleniek, olykor illedelem sértők is; ki józanul gondolkodik, átlátja, miszerint illy figyelmességét köszönetet érdemel, mert mind a' megrovot- lat megőja nagyobb botlásoktól, mind a' közönséget illy gyelmessé teszi arra, — mit tetszés helyett megvetéssel

kelljen fogadnia. Mondja már most a' jámbor olvasó, ha köszönet helyett büntetés méretik az illedék 's jó izlés érdekében felszólamlóra — nem kell e' kockázatva hinnünk azok szellemi épségét, — kik érintett épületet gyakrabban látogatni szokták? Valóban kíváncsiak vagyunk, vajjon tudja é azon ur, kire ez esetben elég hibásan — az itélet-hozatal bizva volt, mi az az aesthesis? — Bizony bizony vannak emberek, kiknek kezébe sokkal inkább illenek az ekeszarv, mint a' bírói páleza!

Belgium.

Sept. 23kán lankadt vitakozás után elfogadá a' tanács az élelmi eszközökrül rendelkező törvényjavaslatot; 's bizonyos hitel-ajánlatot is. Az élelmi tárgyban a' viták leginkább a' gabona szabad behozatala körül forogtak, 's azon törvényre hivatkoztak, mellyet e' végett a' közelebbi kamrák megalapítának, 's a' kormány mind ez időig nem hirdettetett ki. E' tekintetben két pont kiemelendő: u. m. a' kiviteltilalom feletti véleményharcz, 's azon időről viták: meddig engedessék meg minden nemű élelmi szereknek szabad behozatala? O sy megtámadá a' kiviteli tilalmat, 's ebből az országra nézve több vesztéséget mint nyereményt jósolt; minthogy a' szomszéd országok is hasonló cselekvésre ébresztetnek; de ha nem is, ezen korlátozó intézkedés a' természetit isvevőtis nyugtalanítja 's békétlenségeket támaszt Malon pénzügyi miniszter elmondá: mikép ha a' gabona-kivitel meg nem tiltatik, az a' belgiumi vásártereken oly magas árra szökik, mint a' körülfekvő tartományokban kel. Ha Belgiumnak szüksége van külföldi gabona - behozatalra, a' minthogy van is ezen gabonát az eladó piacznak árán kell fizetnie minthogy természetes, miszerint az eladó azon piacra viszi természetvénnyét, hol az eladásból legtöbb hasznot reméll. Anglia bánja most gabnatörvényeinek sületlenségét, mert szemei előtt hordják ki a' természetök azon mennyiséget, mellyre a' tavaszszal nagy szüksége leend; mihelyt e' szükség érzettni fog, a' gabona ára azonnal tetemesen felszökik, és Belgiumnak az idegen gabonát ép oly drágán kell fizetnie, mint Angliának. De ha a' kivitel tiltatik, a' ben levő gabona soha fölebb nem szökkenhet azon áránál, mellyen a' behozott adatik, mert ennek mennyisége után számolnak az illető kereskedők a' szükségre 'stb. — A' mi pedig a' szabad behozatalnak 1846 junius 1ig kiszabott határidejét illeti, a' helyett, hogy O sy kívánatára ezen határidő sept. 1jére tehát az aratás végére tétetett volna — erre szónok megjegyzi: hogy a' kormányt e' tekintetben — habár tévedésben lenne is, igaztalan eljárásról vádolni nem lehet; mert mindinkább meggyőződhetni arról, mikép a' gabnatörvények tartósságra nem számíthatnak; 's ha már a' szabad behozatal 1846. jun. 1jéig engedtetik meg, ennek mindenesetre a' következő rendes kamrai ülésekben vitatárgyul kell választatnia; épen ugy, mint Hollandban, hol a' behozatali kedvezvények szinte jun. 1ig adattak meg. A' gabnakereskedők ekép meggyőződve levén a' szükség mekkoraságáról — jutányos vállalatokba bocsátkozhatnak. "E' helyt érdekesek O synek a' gabna behozatalra vonatkozó statisztikai jegyzetei. Belgium f. évi január 1je óta mintegy 1,300,000 hektoliter minden nemű gahonát hozott be, 's 240,000 hekt. meg van rendelve, mely őszszeg a' tél kezdetevel fog behozatni. Mivel pedig a' burgonyatermés a' várakozásnak alig felelend meg, ez által még mintegy 4 millió hekt. élelmi szer leend behozandó. Franciaország és Anglia, melly országokban évenként legalább 300 millió hekt. fogyasztatik el évenként — ezen felhasználásnak egy tizedét bizonyosan külföldön vásárlandja be, vagyis 36 — 40 millió; láthatni tehát, hogg a' gabonapiaczokon Belgiumnak nevezetes versenytársakkal leend dolga. Ezen megemlítésből O sy következteti hogy a' gabonát nem csak a' közel fekvő, de a' messzebb eső vidékekről is szükség a' hazába édesgetni, e' célra pedig a' jun. 1ig terjedő szabad behozatali határidő nem elégséges. Az egész javaslat szavazatra eresztetvén 62 szóval 18 ellenében elfogadtatott; de kijelentetett, hogy mihelyt a' kamrák ismét összeülendenek, e' tárgy azonnal vitatás alá fog vétetni. A' javaslat elfogadása után a' tanács határozatlan időre szétoszlott, 's a' rendkívüli kamrák sept. 24én kir. biztos által bezárattak.

Franciaország.

Bourbonból sept 22kén érkezett tudósítások terjedelmesen értekeznek azon ütközetről, melly az egyesült francia és angol hadosztály, és Madagascar katonasága közt történt. A' bourboni kormányzónak t. i. hiteles kutfőből értésire esvén, hogy egy

